

Wprowadzenie

Przedstawiamy Państwu numer specjalny czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” pt.: „Regionalne i lokalne zasoby oraz przewagi w świetle współczesnych megatrendów”, związany z III edycją Polskiej Konferencji Badań Miejskich i Regionalnych (POLREG 2023) „Przestrzeń i regiony w nowoczesnej gospodarce”. Bieżący numer składa się z sześciu artykułów, skoncentrowanych na wyzwaniach, przed jakimi stoją regiony i szczeble lokalne w obliczu intensywnych zmian zachodzących w gospodarce światowej, w świetle megatrendów. Opracowanie w dużym stopniu dotyczy zmian zachodzących w miastach, których to przebieg (natężenie, szybkość, kierunki) zależy od analizowanych w artykułach zasobów, przewag i uwarunkowań.

Obecny numer czasopisma otwiera artykuł autorstwa Aleksandra Noworóla pt. „Strategia rozwoju lokalnego w warunkach globalnej niepewności oraz zmian prawnych i technologicznych”. Autor skoncentrował się na trzech kontekstach. W pierwszym wskazał cechy świata niepewności, które determinują procesy zachodzące w pierwszych dekadach XXI w. Kontekst obserwowanych zjawisk i zmieniających się uwarunkowań prawnych posłużył do przedstawienia cech strategii rozwoju lokalnego, stanowiących przykłady nowatorskiego podejścia do problematyki zarządzania terytorialnego. Podkreślone zostały również elementy planowania strategicznego wiążące się ze współczesnymi wyzwaniami cywilizacyjnymi. Nowe spojrzenie na proces planowania uwidacznia kontekst wpływu i konieczność uwzględnienia sztucznej inteligencji w nowatorskim planowaniu lokalnym. Według Autora niezbędne jest także tworzenie kroczących, hybrydowych strategii rozwoju.

Artykuł Piotra Maleszyka i Joanny Szafran „Strategia rozwoju ponadlokalnego jako nowy instrument zintegrowanego planowania – doświadczenia i rekomendacje” nawiązuje do współpracy samorządów na rzecz rozwoju. Autorzy odnieśli się do planowania na poziomie ponadlokalnym. Strategia rozwoju ponadlokalnego została rozpatrzona jako nowy instrument zintegrowanego planowania rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych. W tym świetle opisano proces planowania strategicznego i związane z nim doświadczenia przygotowania jedenastu strategii rozwoju ponadlokalnego. W pracy przedstawiono także rekomendacje dla polityk publicznych.

Dorota Rynio zaprezentowała możliwości wdrażania koncepcji miast krótkich odległości jako elementu budowy odporności współczesnych ośrodków osadniczych przy uwzględnieniu wyzwań stojących przed gospodarką światową. Skoncentrowała się na przykładzie Wrocławia i Wiednia, a w szczególności na wskazaniu priorytetów determinujących budowę wieloaspektowej odporności tych ośrodków zawartych w ich dokumentach strategicznych. Zwróciła również uwagę na zależności między wprowadzaniem koncepcji miast krótkich odległości w badanych ośrodkach a osiąganiem wieloaspektowej odporności miasta.

Opracowanie Alicji Zakrzewskiej-Półtorak dotyczy miast na prawach powiatu w Polsce. Autorka zbadała atrakcyjność tych miast do zamieszkania

w przełomowym dla gospodarki światowej okresie (przed pandemią COVID-19 i po). Analiza została przeprowadzona z perspektywy lokalnych rynków pracy i lokalnych rynków nieruchomości mieszkaniowych. W badaniu zaprezentowano zmiany w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej w 66 miastach na prawach powiatu według stanu na koniec 2022 r. w porównaniu z końcem 2019 r. Pandemia COVID-19 wraz z jej konsekwencjami dotyczącymi m.in. pracy zdalnej, poszukiwania miejsc o wysokim poziomie jakości życia i/lub tańszych nieruchomości mieszkaniowych wpłynęła na zwiększenie zainteresowania niektórymi miastami, co daje im szansę na wzrost liczby ludności i rozwój.

W dążeniu do zrównoważonego rozwoju miast istotną rolę odgrywają działania związane z planowaniem rozwoju systemu transportowego, co przedstawił Jakub Sokołowski na przykładzie Kopenhagi i realizacji *Kommuneplan 2019* w kontekście wdrażania koncepcji zrównoważonej mobilności w tym ośrodku. Koncepcja zrównoważonej mobilności ma na celu optymalizację zarządzania i planowania rozwoju systemu transportowego miasta przy jednoczesnej rezygnacji z podejścia sektorowego. Według Autora, współcześnie w stosunku do planowania rozwoju systemu transportowego miasta niezbędne staje się holistyczne podejście, skupiające się na wielopłaszczyznowych działaniach, obejmujących, oprócz kwestii gospodarczych, również kwestie ekologiczne i społeczne.

W zrównoważonej gospodarce przestrzeni miejska powinna funkcjonować w obiegu zamkniętym, co w swym artykule podkreśliła Agata Pluta. Ze względu na proces intensywnej urbanizacji i wyzwania gospodarki światowej konieczna staje się zmiana podejścia do gospodarowania przestrzenią miasta oraz przestawienie na oszczędne i zrównoważone jej wykorzystanie. Artykuł ma charakter teoretyczny, Autorka omówiła w nim założenia gospodarki obiegu zamkniętego w odniesieniu do przestrzeni miejskiej i efekty jej cyrkularnego wykorzystania. Skupiła się na przewadze miasta możliwej do uzyskania przy dążeniu do odnawialności przestrzeni miejskiej

Wszystkie przedstawione artykuły nawiązują do aktualnych trendów w gospodarce, koncentrując się na regionach, poziomie lokalnym i miastach oraz ich zasobach i przewagach. Tezy i wnioski zawarte w obecnym numerze czasopisma obejmują zróżnicowane punkty widzenia i wyniki badań naukowych prowadzonych aktualnie przez Autorów. Składamy podziękowania Autorkom i Autorom artykułów, które znalazły się w niniejszym numerze czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”. Dziękujemy za podzielenie się wynikami badań, przemyśleniami, analizami teoretycznymi i empirycznymi, za cały wkład w przygotowanie tekstów. Z pewnością wzbogacą one wiedzę, będą źródłem kolejnych dyskusji nad problematyką rozwoju regionów oraz poziomu lokalnego, w tym miast: ich zasobów i przewag konkurencyjnych w świetle współczesnych megatrendów, a także staną się inspiracją do dalszych, interdyscyplinarnych badań w tym zakresie.

*Redaktorki tomu
Dorota Rynio
Alicja Zakrzewska-Półtorak*